K O M U N I K A T Nr. 2 - 3

S t o w a r z y s z e n i a A r c h i t e k t ó w R.P.
O d d z i a ł K r a k o w s k i

Listopad - Grudzień 1950 r.

I. Zebrania Zarządu.

Zebrania Zarządu odbywają się zgodnie z powziętą uchwałą każdego tygodnia w poniedziałki o godz.19 w tymczasowym lokalu S.A.R.P.-u przy ul. Mikołajskiej 8, IIp.

Przypomina się Kolegom, że posiedzenia Zarządu są jawne i udział w nich Kolegów z poza Zarządu jest chętnie widziany.

Jedno z zebrań Zarząd odbył na zaproszenie kol. dyr. Ptaszyckiego w Z.O.R. - Centralnym Biurze Projektów i Studiów Bud.Osiedl.dla Miasta Nowa Huta. Na zebraniu tym między innymi ustalono, że Zarząd będzie organizował wspólnie z Centralnymi Biurami Projektów dyskusje na tematy specjalne, jak żłobki, przedszkola, szkoły, biurowce i t.p.,opracowane przez pracownie tych Biur - celem zaznajomienia z ich dorobkiem szerszego grona zainteresowanych Kolegów i wzajemnego pogłębienia wiadomości na dany temat.

Tematem najbliższego zebrania dyskusyjnego będzie projekt przedszkola i zebranie odbędzie się w Z.O.R. - C.B.P.iS. B.O. dla m. Nowa Huta przy ul. 1 Maja 1. w dniu 10.XII.br.

II. Odczyt " O uzgodnienie kryteriów architektonicznych ".

Doceniając zagadnienie realizmu socjalistycznego w architekturze dzisiejszej doby, Zarząd organizuje cykl odczytów i dyskusyj na tematy architektoniczne. Zarząd jest przekonany, że w miarę możności wszechstronne omawianie i naświetlanie tego zagadnienia przyczyni się do uzgodnienia kryteriów przy formowaniu obecnej architektury.
Cykl tych dyskusyj Zarząd otworzył dnia 15.XI.br. referatem kol. prezesa Murczyńskiego na temat " O uzgodnienie kryteriów architektonicznych".

Referent scharakteryzował stosunek i zależność architekta od zleceniodawcy w poprzednich okresach politycznych, a więc w okresie panujących monarchii, Kościoła, oligarchij miejskich, jako czynników nadrzędnych i autokratycznych oraz w okresie liberalizmu gospodarczego i przeciwstawił ich dobie dzisiejszej, dobie budowy socjalizmu.

Liberalizm gospodarczy wprowadził popyt jako jedyne i istotne kryterium twórczości architektonicznej.

Przypadkowość w zdobywaniu klienta powodowała przypadkowość w tworzeniu form przestrzennych i architektonicznych, Istniejące ustawy nie były w stanie przeprowadzić realizacji tworzonych planów, ani zapobiec pogłębiającemu się chaosowi. Cechą tych czasów jest bezplanowość.

W dziejowym rozwoju ludzkości koniecznością zatem stało się zarówno społeczne dysponowanie kapitałem jak i gospodarka planowa, a skolei jednolite, harmonijne planowanie przestrzenne w ramach jednolitego planu formowania architektury. Architektura przestaje być indywidualnym wyczynem jednostki, natomiast konsekwentnie zmierza do ujmowania zagadnień przestrzennych i architektonicznych w jednolitą całość.

W związku z tym wyłania się potrzeba ustalenia jednolitych norm zarówno ideowych jak i formalnych dla dzisiejszej twórczości

architektonicznej. Na tym tle nasuwa się problem kto i w jakich warunkach ma określić kryterium architektoniczne. Dwa niezmienne czynniki występują tutaj: zleceniodawca i architekt. Zleceniodawca precyzuje swoje potrzeby, aspiracje w ramach posiadanych środków finansowych, natomiast architekt oddaje swoje możliwości techniczno - projektodawcze z ambicją zaspokojenia pragnień klienta jak i chęcią wypowiedzenia się twórczego.

Rzecz jasna, że im lepiej zleceniodawca określi swoje potrzeby, im głębsze będzie zrozumienie tych potrzeb i aspiracji ze strony architekta, im w swoich dążeniach twórczych prawidłowiej włączy się w nurt postępu, tym praca jego będzie miała wyższe walory i da właściwe rezultaty.

Gdy klientem jest społeczeństwo, jak to ma dzisiaj miejsce, zlecenie rozkłada się następująco: program ustala i podaje w oparciu o środki finansowe użytkownik bezpośredni, aspiracje natury politycznej, kulturalnej i ideowej partia polityczna jako wyraziciel postępu społecznego, natomiast ocenę dzieła ukończonego dokonuje zorganizowana opinia publiczna. Czynnik architektoniczny jest konsekwentnie reprezentowany przez zespół, a nie przez pojedynczych architektów. Układ powyższy wynika z konieczności ustalenia zasady jednolitości architektonicznej i nie budzi obaw, że osłabia indywidualność twórczą architekta, przeciwnie - zapewnia że wzmacnia kształtowanie idei i form.

Jest rzeczą zrozumiałą, że powyższy proses może właściwie i wogóle rozwijać się jedynie w oparciu o organizację zawodową architektów, którą jest właśnie S.A.R.P.

S.A.R.P. w ustroju liberalno-gospodarczym miał na celu w sposób społeczny pokonywanie trudności wolnego zawodu architektonicznego. Porządkował rynek pracy /normy wynagrodzeń, konkursy/, ułatwiał gospodarczo pracę zawodową /biblioteka, czasopisma,wystawy, propaganda zawodowa, studia uzupełniające, wycieczki/.

S.A.R.P. w ustroju socjalistycznym ma być ostatecznym wyrazicielem stylu. Staje się więc miejscem szczegółowego uzgodnienia koncepcji twórczych wszystkich architektów R.P., w oparciu o studiowanie i omawianie wpływów podłoża geo-fizycznego i kulturalnego na tworzenie się formy architektonicznej, w ramach aktualnej problematyki społecznej i techniczno-gospodarczej. Środkami do wyłonienia koncepcji architektonicznych będą dyskusje,konkursy, wydawnictwa, wystawy, kursy biblioteki i wycieczki.

Niezmiernie ważnym a nawet podstawowym elementem pracy S.A.R.P.-u jest możliwie najprawidłowsze przejęcie zamówienia społecznego, a nadto wzajemny kontakt i wpływ na wykonawstwo i przemysł budowlany.

W ustaleniu kryteriów architektonicznych istnieją dwa kompetentne czynniki współpracujące i wzajemnie od siebie zależne: czynnik społeczny i zawodowy.

Przy omawianiu i ustalaniu kryteriów winna się uwzględnić następujące tematy, które należy rozwinąć w dyskusji:

Wpływ ideologii politycznej na kształtowanie się architektury.
Zależność formy od podłoża geo-fizycznego i kulturalnego.
Zagadnienie formy narodowej.
Wpływ wynikły z przemian kulturalnych.
Zależność formy architektonicznej od czynnika funkcjonalnego i konstrukcyjnego.
Programowe i plastyczne ujęcie formy regionów miast i osiedli.
Zagadnienie plastyki szczegółowej.

Oddzielnym działem kryteriów, to warunki powstawania twórczej myśli architektonicznej:

Sposób kształcenia adepta sztuki architektonicznej.
Rola czynnika wychowania społecznego i czynnika kulturalnego w kształceniu.
Organizacja pracowni architektonicznej, jej hierarchiczny układ: mistrz, pomocnicy i praktykanci, jej zadania społeczne kształcenie zawodowe, umacnianie poczucia o nierozerwalności twórcy z dziełem i wynikająca stąd odpowiedzialność.

W organizacji pracy architekta nie da się pominąć sprawy kompetencji, selekcji i awansu społecznego. Architekt winien mieć świadomość, że sam dyplom nie uprawnia do zajęcia pozycji w twórczej pracy, że kwalifikacje zdobywa się wielkim wysiłkiem, zapałem i zdolnościami, że istnieje zależność między zdobytymi kwalifikacjami, a awansem społecznym architekta, wyrażającym się w stopniu ważności zadania, jakie mu zostaje powierzone.

Równie ważnym zagadnieniem to warunki bytu materialnego architekta w ustroju socjalistycznym. Warunki te z jednej strony nie mogą się przeciwstawić przyjętym w ustroju zasadom bytowania, tak z drugiej winny architektowi, jako jednemu z podstawowych twórców kultury ułatwić dostęp do ośrodków kultury i uwolnić go od zbędnych trosk materialnych, by stopień zaabsorbowania jego umysłu sprawami wykonywanego dzieła był jak największy.

Wreszcie do rozważań należy włączyć działalność rozmaitych kolegiów i komisyj akceptujących projekty. Praca ich bowiem ma ogromne znaczenie ze względu na utrzymanie właściwej linii, poziomu prac, jak również wywołuje skutki wychowawcze. Cechą ich pracy winna być więc rzeczowość i metodyczność, a opinie ich i decyzje winny byćredagowane bardzo prawidłowo i z wiernością obiektywną ocenę i jasne określenie końcowych wniosków.

Po referacie rozwinęła się interesująca dyskusja w której wzięli udział kol.kol. Jasieński, Rościszewski, Komornicki, Cwiżewicz, Gruszczyński, Ballenstedt i Zenowicz.

III. Dyskusja na temat " Projektowanie przedszkoli".

W Z.O.R. - C.B.P. i S. B.O. dla miasta Nowa Huta odbyła się w dniu 10.XII. br. dyskusja na temat: projektowanie przedszkoli.

W dyskusji omówiono trzy realizowane projekty przedszkoli: dwa opracowane w Z.O.R.CBP i S dla m. Nowa Huta /Kol. Ingarden i Kol. Leśniewski/ i jeden opracowany przez Kol.Melanowską w CBP Przem. Węgl.

Przedstawione projekty były omawiane z zainteresowaniem, wszechstronnie i z wyczuciem psychiki dziecka, wykazując jak bardzo jest dzisiaj docenione zagadnienie wychowania dziecka.

W dyskusji wzięli udział oprócz projektantów-architektów:
kol. Juchnowicz / Przedszkole w Osiedlu/
prof. Sigmund / Wnętrze przedszkola/
inż.Ciszewski i Czerwiński / Urządzenia sanitarne i ogrzewanie w przedszkolach/
Ob. Sasicka z ramienia T.P.D. oraz
kol.dyr. Ptaszycki jako gospodarz.

IV. Zebrania towarzyskie.

Tut. Oddział zorganizował towarzyskie zebranie zapoznawcze w lokalu "Żywiec" w dniu 2.XII.br. Udział w zebraniu wzięło ponad 60 kolegów i zaproszonych gości. Również swą obecnością zaszczycił zebranie Prorektor Prof. Śledziński.

Obecni uznali tę imprezę za udaną i w związku z tym wysunięto pod adresem Zarządu wniosek o częstsze urządzanie zebrań tego typu, dających jeszcze jedną sposobność kolegom do zbliżenia się i swobodnego omówienia bieżących tematów architektonicznych.

V. Zarząd Oddziału wystosował do Zarządu Głównego S.A.R.P. pisma w sprawie konkursów powszechnych oraz siedziby Zjednoczenia Biur Proj.Arch.dla Polski Południowej. Ze względu na doniosłość spraw Zarząd podaje do wiadomości Kolegów pełny tekst tych pism:

" Kraków, dnia 23.11.1950 r.

Zarząd Główny

S.A.R.P.

W a r s z a w a
ul.Młodz.Jugosł.1,2,4,

Na skutek zalecenia Zarządu Głównego S.A.R.P., przekazanej Zarządowi Oddziału ustnie, przez Kol.L.Tomaszewskiego, przeprowadziliśmy na zebraniu Zarządu dyskusję, na temat nowej organizacji konkursów architektonicznych.

Reasumując tę dyskusję, oraz dyskusję przeprowadzoną poprzednio, na zebraniu ogólnym członków Oddziału Krakowskiego, poglądy tutejszego środowiska da się ująć w sposób następujący:

Należy stale organizować konkursy powszechne, jednak w ograniczonej ilości, ażeby uniknąć spadku poziomu przez inflację, jakiej byliśmy świadkami bezpośrednio po wojnie. Tematem konkursów powinne być zadania specjalnie ważne, w skali ogólno-polskiej, oraz takie, które ze względu na specjalne warunki, stawiają przed projektantem obowiązek uzyskania najwyższego poziomu sztuki architektonicznej.

Celem konkursów powszechnych są najwyższe uzyskania twórcze, które wyznaczałyby poziom i charakter dla sztuki architektonicznej naszych czasów, nie zaś pokonanie pewnych trudności w rozwiązaniu zadań specjalnych, interesujących tylko ograniczoną i zamkniętą grupę fachowców.

Z powyższych przyczyn, wynika konieczność bardzo starannego przygotowania konkursu powszechnego, pod względem programu, terminu, obsady jury, wysokości i ilości nagród i tp.

Niezależnie od konkursów powszechnych, które z reguły powinny być otwarte, należy przyjąć zasadę licznych konkursów ograniczonych do poszczególnych biur, pracowni, czy zespołów, których tematem winny być wszelkie zadania architektoniczne obiektów większych, typowych, trudnych założeń, tematycznie nowych i tp. Ich celem jest uzyskanie możliwie najlepszego rozwiązania na dany temat, w warunkach współzawodnictwa, jednego

z podstawowych warunków postępu, a dalej stworzenie obiektywnych kryteriów dla awansu społecznego architekta. Przyczem przyjmuje się, że istotą awansu jest ważność powierzanych mu zadań architektonicznych.

Ze względu na dążenie do uzyskania jednolitego charakteru i jednolitych kryteriów, w ocenie dzieła architektonicznego, należałoby ustanowić w wszystkich środowiskach architektonicznych, jak i na terenie wszystkich biur projektowych, rzeczników konkursowych, objętych jednolitą organizacją S.A.R.P.u, działających w związku z kolegium sędziów konkursowych S.A.R.P., jako jedynie kompetentnego czynnika w zakresie plastyki architektonicznej, kontrolowanego w swej działalności przez ogół architektów polskich.

Prezes

/-/ Mgr.inż.arch.Murczyński. "

= =

"

1.dz.101/50. Kraków,dnia 18.12.1950 r.

Do

Zarządu Głównego
Stowarzyszenia Architektów R.P.

w W a r s z a w i e

W związku z reorganizacją biur projektów, tutejsze środowisko architektoniczne zostało zaalarmowane wiadomością, jakoby siedzibą Zjednoczenia Biur Projektów Architektonicznych dla Polski Południowej miał być nie Kraków, lecz inne miasto - - podobno Katowice. Istnieje powszechne i głębokie przekonanie wśród ogółu architektów krakowskich, że Kraków jest miastem wyjątkowo dobrze predestynowanym na pierwszorzędny ośrodek pracy twórczej w naszym zawodzie. Ten pogląd jest poparty takimi argumentami jak:

że Kraków jest po Warszawie największym skupiskiem projektujących aktualnie architektów w Polsce:

że posiada znakomicie rozwijający się Wydział Architektury, z cyfrą 800 obecnie studiujących, oraz szereg wyższych uczelni artystycznych, technicznych i humanistycznych, kształcących młodzież w zawodach pokrewnych i pomocniczych, wraz z liczną grupą wybitnie kwalifikowanych sił naukowych:

dalej, że Kraków jest pierwszorzędnym i bez konkurencji na terenie południowej Polski ośrodkiem kultury, w oparciu o liczne instytucje i wspaniałe zabytki, w szczególności zabytki architektoniczne, jako idealne wzory dla pracy współczesnego pokolenia architektonicznego;

że Kraków leży w miejscu styku wielu rozmaitych pod względem struktury gospodarczej i kulturalnej regionów, jak przemysłowego Górnego Śląska, rozbudowującego się w kierunku uprze-

myślowienia rejonu podkarpackiego, opartego o lokalny surowiec i źródła energii, stref wyżywieniowych ziemi Miechowskiej i Sandomierskiej, regionu Beskidów i Tatr z ich problemami odbudowy klimatu i krajobrazu i in.:

w końcu, że Kraków znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie ogromnego zadania w dziele budowy Państwa Socjalistycznego - - Nowej Huty.

To wyjątkowe usytuowanie Krakowa, stwarza dla architektów tutejszych ogromną mnogość rozmaitych zadań , a stąd rozległych doświadczeń, stanowiących znakomitą bazę dla rozwoju myśli twórczej. Do tego należy dodać również fakt, że Kraków już obecnie, po Warszawie, posiada największą ilość i najliczniej przez architektów obsadzonych biur projektów.

Rozważywszy szczegółowo te argumenty, Zarząd Oddziału Krakowskiego SARP'u, w trosce o prawidłowy rozwój organizacji pracy architektonicznej w Polsce, zwraca się z gorącym apelem do Zarządu Głównego o zbadanie w Państwowych Władzach Centralnych stanu faktycznego sprawy i o jaknajusilniejsze poparcie stanowiska naszego środowiska, ażeby Kraków był siedzibą Zjednoczenia Biur Projektowych, dla swojej dzielnicy Kraju.

Prezes
Oddziału Krakowskiego SARP

/-/ Stanisław Murczyński. "

- -

VI. Nowoprzyjęci Koledzy.

Następujący koledzy przenieśli się z innych Oddziałów lub zostali przyjęci w poczet członków naszego Oddziału:

1. Rosciszewski Michał
2. Koczur Adam
3. Benedyktowicz Andrzej
4. Ochman Zdzisław
5. Sołtys Irena
6. Wyrzykowski Jerzy
7. Opaliński Bronisław
8. Machnik Henryk
9. Juchnowicz Stanisław
10. Rembiesa Tadeusz
11. Kogut Mieczysław
12. Kalmus Jadwiga
13. Leonowicz Władysław
14. Pityński Tadeusz
15. Fenc Tadeusz
16. Kuzniar Marian
17. Mikołajewski Zbigniew
18. Milewski Franciszek
19. Klimek Julian
20. Turżański Marian
21. Leśniewski Janusz
22. Sieradzki Zbigniew
23. Ingarden Janusz
24. Binkowska Maria
25. Chodorowski Kazimierz
26. Skrzybalski Bolesław
27. Suliga Jan
28. Grygorowicz Aleksander
29. Ziń Wiktor
30. Domanasiewicz Danuta
31. Krauss Janusz
32. Czechowski Krzysztof.

Obecnie Oddział Krakowski S.A.R.P. liczy 153 członków.-

------------0------------0------------
oooooooooooooooooooo

VII. Najbliższe odczyty.

18.I. godz. 1?.30 w Domu Kultury O.R.Z.Z. - Rynek - kol. Gruszczyński wygłosi odczyt p.t.
"A r c h i t e k t u r a r e g i o n ó w"
pierwszy z cyklu "O nowe oblicze architektury".
Po odczycie dyskusja.

------------------0--------------0--------------

25.I. godz. 19.00 w gmachu Politechniki przy ul. Warszawskiej 24 na wydziale architektury - kol. Murczyński wygłosi odczyt p.t.
" O a r c h i t e k t u r z e s o c j a- l i s t y c z n e j n a t l e n o w o- c z e s n y c h k i e r u n k ó w".

------------------0--------------0----------------

29.I. godz. 20.00 odbędzie się pierwsze zebranie Sekcji urbanistycznej S.A.R.P. w pracowni CBP A i B. Tematem zebrania będzie historyczny rozwój układu przestrzennego miast małopolskich. Zagai kol. Szorek członek T.U.P. Na zebraniu tym zostaną ustalone terminy następnych zebrań.

-----------------0------------0------------

22.II. godz. 19.00 w Domu Kultury O.R.Z.Z. - Rynek - kol. Ptaszycki wygłosi odczyt p.t.
" P r o g r a m m i a s t a s o c j a- l i s t y c z n e g o NOWA HUTA".

----------------0--------------0-----------